

I N F O R M A C I J A

o stanju vanjske zaduženosti Bosne i Hercegovine 31.12.2003. godine

Sarajevo, februar, 2004.

Uvodne napomene

Termini i pojašnjenja korištena pri izradi Informacije:

- "Stari dug"- dug nastao prije 02.04.1992. godine, odnosno dug koji je Bosna i Hercegovina ispunjavajući jedan od osnovnih uslova za pristup međunarodnim finansijskim institucijama (IMF-u, Svjetskoj banci i drugim) preuzela kao naslijeđene međunarodne obaveze nastale do 02.04.1992. godine, a koje su nakon pregovora sa ino-povjericima rekonstruisane otpisivanjem dijela duga, te utvrđivanjem novih uslova otplate za preostali dio i reprogramiranjem;
- "Novi dug": dug nastao poslije 14.12.1995.godine, odnosno krediti odobreni Bosni i Hercegovini u periodu od 14.12.1995. godine do posmatranog perioda(uključeni i krediti direktno ugovoreni od strane entiteta);
- Ugovoreni krediti - krediti koji predstavljaju ukupne iznose svih odobrenih i "starih" kredita u skladu sa gore nevedenim;
- Angažovani krediti - ukupni iznosi svih povučenih, odnosno implementiranih "novih" kredita do posmatranog perioda. "Stari" krediti (osim opcionog iznosa Londonskog Kluba) se takođe vode kao angažirani krediti;
- Neangažovani krediti - ukupni iznosi svih do sada odobrenih, a "nepovučenih", odnosno neimplementiranih kredita¹;
- Stanje zaduženosti - vanjski dug BiH na dan 31.12.2003. godine, a za koji je država BiH preuzela obavezu, te direktna/ neovisna zaduženja entiteta . Navedeni iznos predstavlja ugovorene iznose kredita umanjene za otplaćene glavnice i iznose neangažovanih kredita.
- Istovremeno se napominje da se kreditna zaduženja navedena u informaciji, temelje na potpisanim sporazumima u skladu sa procedurama Zakona o vanjskom dugu i registrirana su u bazi podataka za vanjski dug. Ova informacija ima za cilj da prezentira podatke o vanjskoj zaduženosti na određeni datum što može predpodstavljati odstupanja od informacija o dugu objavljivanih od strane drugih izvora, pri čemu se predpostavlja da ista uključuju potencijalni neutvrđeni, neregulirani dug.
- U cilju cjelovitog evidentiranja i priprema analiza, pokrenute su aktivnosti na prikupljanju i evidentiranju i nevladinog vanjskog duga. U skladu sa postojećim propisima pripremljeno je Uputstvo o postupku prikupljanja i vođenja evidencija o vanjskom dugu nevladinih subjekta i trenutno je u fazi objavljivanja.

¹ Uključen opcioni iznos kredita po Londonskom klubu, ali je njegovo aktiviranje (KM 436,524,000.00) uslovljeno dostizanjem određenog stepena ekonomske razvijenosti. Naime, isti će se dodati osnovnom iznosu duga na dan plaćanja kamate, ali ne prije isteka vremena od 10 godina od izdavanja obveznica, uz pretpostavku da Bosna i Hercegovina ispuní uslov u pogledu visine GDP po glavi stanovnika od 2.800 USD, na osnovu saopštenja Svjetske banke, uvećano za procenat inflacije u Njemačkoj od 1997. godine, bazirano na indeksu rasta potrošačkih cijena i to za dvije uzastopne kalendarske godine, počevši od sedme godine izdavanja obveznica, ali ne kasnije od isteka 20 godina od izdavanja obveznica. Opcioni iznos duga će biti amortizovan u jednakim plaćanjima u periodu od 12 godina od njegovog dodavanja obveznicama.

Zaduženost Bosne i Hercegovine i kreditna struktura

Na osnovu podataka kojima raspolaže Ministarstvo finansija i trezora stanje vanjske zaduženosti (31.12.2003.god) iznosi KM 4.020.460.298 i odnosi se na stanje vanjske zaduženosti po osnovu kredita koje je ugovorila Bosna i Hercegovina u iznosu od KM 3.960.783.054 , a od čega je alocirano² na Federaciju BiH KM 2.570.278.654 i Republiku Srpsku KM 1.390.504.400, te kredite neovisno-direktno ugovorene od strane entiteta sa stanjem duga u iznosu od KM 59.677.244. Analitički pregled vanjske zaduženosti, zaduženosti kroz period, te strukturu vanjskog duga po kreditorima i valutama, prikazuju Tabele 1,2 i 3.

² Evidenciono uključeni i krediti sa kojima BiH ima direktno zaključene supsidiarne sporazume ,a po principu sjedišta krajnjeg korisnika, dok su krediti koji se i mplementiraju putem IGA-e evidenciono alocirani u omjeru 2/3 - FBiH i 1/3 - RS

Tabela 1: Struktura vanjskog duga po kreditorima i valutama

KREDITOR	Ugovoreni iznosi u originalnoj valuti	Ugovoreni iznosi u KM	Stanje duga u originalnoj valuti	Stanje duga u KM
Svjetska Banka (IBRD)	307.120.563 USD	196.222.483	282.560.563 USD	180.530.847
	20.156 CUP	736.399.585	17.965 CUP	664.547.388
Svjetska Banka (IDA)	616.436.032 XDR	1.427.872.236	461.678.248 XDR	1.069.401.485
	124.017.413 USD	194.107.714	124.017.413 USD	194.107.714
Međunarodni Monetarni Fond	180.320.000 XDR	417.681.491	95.328.750 XDR	211.935.948
Evropska Banka za Obnovu i Razvoj	61.664.803 DEM	61.664.803	52.415.082 DEM	52.415.082
	91.000.000 EUR	177.980.530	3.835.712 EUR	7.502.001
	32.710.000 USD	51.196.547	20.129.230 USD	31.505.566
Evropska Komisija	40.000.000 EUR	78.233.200	20.000.000 EUR	39.116.600
Evropska Investicijska Banka	156.500.000 EUR	306.087.395	38.990.000 EUR	76.257.812
	4.963.554 USD	7.768.781	3.192.700 USD	4.997.102
	2.579.015 GBP	7.169.009	-	-
	192.256.980 GRD	1.103.512	-	-
	5.429.507.960 ITL	5.484.332	-	-
Vlada Švedske	44.881.572 SEK	9.670.677	27.785.825 SEK	5.987.039
Vijeće Evropske Razvojne Banke	4.933.438 USD	7.721.644	4.933.438 USD	7.721.644
	26.324.413 DEM	26.324.414	8.104.623 DEM	8.104.623
Saudijski Razvojni Fond	112.500.000 SAR	57.375.000	86.924.480 SAR	45.685.673
IFAD	23.957.479 XDR	55.493.543	15.504.773 XDR	35.914.245
Vlada Belgije	199.885.350 BEF	9.691.242	137.498.686 BEF	6.666.486
	2.478.935 EUR	4.848.375	-	-
Eurofima	17.875.457 CHF	22.419.756	15.390.000 CHF	19.302.446
	10.000.000 DEM	10.000.000	10.000.000 DEM	10.000.000
Vlada Japana	4.110.000.000 JPY	60.114.134	2.765.796.574 JPY	40.453.398
Pariški Klub Kreditora	110.854.942 USD	173.506.275	105.460.893 USD	165.063.698
	325.958.636 EUR	637.519.679	315.595.418 EUR	617.250.986
	144.538.389 DEM	144.538.389	118.562.967 DEM	118.562.967
	30.893.025 CHF	38.746.033	30.286.140 CHF	37.984.878
	316.505 FIM	104.113	310.062 FIM	101.993
	7.895.813 SEK	1.701.318	7.693.443 SEK	1.657.714
	373.497 GBP	1.038.227	359.293 GBP	998.744
	5.175.325 CAD	6.179.519	4.963.397 CAD	5.926.469
	4.293.646 DKK	1.128.018	4.190.313 DKK	1.100.871
	34.948.440.598 ITL	35.301.417	33.762.550.802 ITL	34.103.551
550.000 XDR	1.273.991	-	-	
Londonski Klub Kreditora	698.443.000 DEM	698.443.000	261.919.000 DEM	261.919.000
Kraljevina Spanije	5.470.823 EUR	10.700.000	1.312.233 EUR	3.176.502
OPEC Fond	5.000.000 USD	7.825.825	500.000 USD	782.582
UKUPNO (BiH nosioc obaveze)	-	5.690.636.207	-	3.960.783.054
Kuvajtski fond	8.200.000 KWD	60.106.000	7.205.891 KWD	52.819.179
OPEC Fond	10.000.000 USD	15.651.650	-	-
Republika Portugal	3.861.000 EUR	7.551.460	2.145.000 EUR	4.195.255
Mađarska (željeznice)	667.800 EUR	1.306.103	373.968 EUR	731.418
Železnice 13 evropskih zemalja	1.087.971 EUR	2.127.886	987.505 EUR	1.931.392
UKUPNO (Entiteti nosioci obaveze)	-	86.743.099	-	59.677.244
SVEUKUPNO	-	5.777.379.306	-	4.020.460.298

Napomena: Preračun u KM izvršen po kursnoj listi CBBiH br. 256 od 31.12.2003. godine

Tabela 2: Stanje vanjske zaduženosti

(u milionima KM)

	BiH nosilac obaveze		Entiteti ukupno	direktni nosioci obaveze		SVEUKUPNO	
	ukupno	od toga FBiH		od toga RS	od toga FBiH		od toga RS
1	2(3+4)	3	4	5(6+7)	6	7	8(2+5)
Ugovoreni vanjski dug	5.690,6	3.673,4	2.017,2	86,7	75,7	11,0	5.777,3
Neangažovani Iznosi	1.302,1	836,4	465,7	25,5	22,2	3,4	1.327,6
Odplaćene glanice do 31.12.2003	427,7	266,7	161,0	1,5	0,7	0,8	429,2
Stanje duga (31.12.2003)	3.960,8	2.570,3	1.390,5	59,6	52,8	6,8	4.020,4

Tabela 3: Stanje vanjske zaduženosti kroz period

(u milionima KM)

	BiH nosilac obaveze	Entiteti ukupno	direktni nosioci obaveze		SVEUKUPNO
			od toga FBiH	od toga RS	
1		5(6+7)	6	7	8(2+5)
Stanje duga (31.12.1999)	3.736,5	8,4	8,4	0,0	3.744,9
Stanje duga (31.12.2000)	4.028,8	22,6	21,3	1,3	4.051,4
Stanje duga (31.12.2001)	4.366,5	51,1	50,1	1,0	4.417,6
Stanje duga (31.12.2002)	4.229,8	58,4	53,3	5,1	4.288,2
Stanje duga (31.12.2003)	3.960,8	59,6	52,8	6,8	4.020,4

Naprijed navedeni krediti zaključeni su po uslovima koji se navode u tabelama 4 i 5.

Tabela 4: Uslovi otplate odobrenih kredita

Redni Broj	Kreditor	Period otplate*	Grace period	Kamatna stopa
Stari dug				
1	Evropska Investicijska banka	3	0	11,15%
2	Vijeće Evropske Razvojne Banke	6	1	3,20%
3	Londonski klub**	20	7	do 2002 - 2%; do 2005 - 3%; do 2008 - 3.5%; do 2017 DEM Libor + 13/16 od 1.00%
4	Eurofima	12	0	4.50% za CHF
		12	0	5.625% za DEM
5	Pariski klub	Pregled uslova otplate za Pariski klub dat je u posebnoj tabeli		
6	Svjetska Banka - IBRD	30	5	VIR + proširenje
		30	5	USD Libor + proširenje
Novi dug				
7	Svedska Vlada	12	6	0,00%
		9	1	0,75%
8	Evropska Investicijska banka	20	5,5	Euribor
		20	5,5	Euribor - 2.00
		25	6,5	Euribor - 2.00
9	Svjetska Banka - IDA	40	10	0,75%
		35	10	0,75%
		20	10	0,75%
10	Saudiski Fond za Razvoj	25	5	2,00%
11	IFAD	40	10	0,75%
12	IMF	5	3	IMF***
13	Belgijska Vlada	30	10	0,00%
14	Vijeće Evropske Razvojne Banke	12	10	6.90%***
15	Evropska Komisija	14	10	Euribor - 0.02
		16	12	Euribor - 0.06
16	Japanska vlada	40	10	0,75%
17	OPEC Fond	18	4	1,50%
18	Vlada Španije	35	14	0,15%
19	EBRD - Banka	15	4,5	6,48%
		15	4	USD Libor
		15	2	Euribor
		15	3,5	Euribor
20	Mađarske željeznice	6	1	0,00%
21	Kuvajtski fond	25	4	2,00%
		17	5	2,00%
22	Republika Portugal	21	11	3,28%
23	Željeznice 13 evropskih zemalja	5	-	3,50%

Napomena:

* U period otplate (godine otplate) uključen i grace period.

** Predviđa se aktiviranje opcionog iznosa 2007 godine, dok bi otplata počela 2008 godine.

*** Tržišna kamatna stopa za transakcije sa IMF-om.

**** Prosječna kamatna stopa koja se ne plaća u grace periodu.

Tabela 5: Uslovi otplate za zemlje članice Pariškog Kluba

R. Broj br.	Kreditori	Struktura duga	Period otplate*	Grace period	Kamatna stopa
1	USA	ODA kredit	40	16	3,50%
		Komercijalni kredit	23	6	7,00%
		Moratorij kamata	6	3	3.5% i 7.00%
2	Belgija	Komercijalni kredit	33	0	1,164%
		Moratorij kamata	6	3	6,80%
3	Njemacka	ODA kredit	40	16	2,30%
		Komercijalni kredit	23	6	6,40%
		Moratorij kamata	6	3	Za EUR 6.4%, a za DEM 2.3%
		Redovno dospijeće	5	0	2,00%
4	Svicarska	Komercijalni kredit	33	0	0,10%
		Moratorij kamata	6	3	0,10%
5	Japan	Komercijalni kredit	33	0	1,8674%
		Moratorij kamata	6	3	1,8674%
6	Finska	Komercijalni kredit	23	6	Za FIM i DEM Euribor + 0.50; za USD Libor + 0.5
		Moratorij kamata	6	3	Za FIM i DEM Euribor + 0.50; za USD Libor + 0.6
7	Francuska	Komercijalni kredit	33	0	Za EUR 1.03%, a za USD Reducirani Libor + 0.5**
		Kratkorocni dug i Mor. kamata	6	3	Za EUR 7,2%, a za USD Libor + 0.50
8	Austrija	Komercijalni kredit	33	0	Austr. trzisna stopa + 0.60%
		Kratkorocni dug i Mor. kamata	6	3	Austr. trzisna stopa + 0.60%
9	Svedska	Komercijalni kredit	23	6	Za SEK Stibor + 0.50; za USD Libor + 0.50; za DEM Euribor + 0.50
		Moratorij kamata	6	3	Za SEK Stibor + 0.50; za USD Libor + 0.50; za DEM Euribor + 0.50
10	V. Britanija	Komercijalni kredit	23	6	Libor + 0.5
		Moratorij kamata	6	3	Libor + 0.5
11	Spanija	Komercijalni kredit	33	0	Reducirani USD Libor + 0.50
		Kratkorocni dug i Mor. Kam.	6	3	6,45%
11	Kanada	Komercijalni kredit	23	6	7,75%
		Moratorij kamata	6	3	7,75%
12	Danska	Komercijalni kredit	23	6	Cibor + 0.50
		Moratorij kamata	6	3	Cibor + 0.50
13	Italija	ODA kredit	40	16	Za USD 0.94%, a za ITL 0.62%
		Komercijalni kredit	33	0	Za USD 0.94%, a za ITL 0.62%
		Moratorij kamata	6	3	Za USD Libor +0.50, a za ITL Euribor +0.50

Napomena:

* U period otplate (godine otplate) uključen i grace period.

Kreditna struktura u odnosu na period nastanka obaveze

Kao što je već navedeno „stanje vanjske zaduženosti na dan 31.12.2003. godine iznosi KM 4.020.460.298 „a od ukupno ugovorenih kredita u iznosu od KM 5.777.379.306. Kreditnu strukturu u odnosu na period nastanka obaveze klasificiramo na „stari dug“ i „novi dug“. Niže navedena tabela (Tabela 6) prezentira učešće „starog“ i „novog duga“ u ukupnoj vanjskoj zaduženosti kroz period.

Tabela 6: Kreditna struktura u odnosu na period nastanka obaveze

(u milionima KM)

	1999	%	2000	%	2001	%	2002	%	2003	%
„Stari dug“	2.424,8	64,75	2.498,3	61,66	2.601,3	58,88	2.352,9	54,87	2.129,7	52,97
„Novi dug“	1.320,1	35,25	1.553,2	38,34	1.816,3	41,12	1.935,3	45,13	1.890,7	47,03
Ukupno	3.744,9	100	4.051,5	100	4.417,6	100	4.288,2	100	4.020,4	100

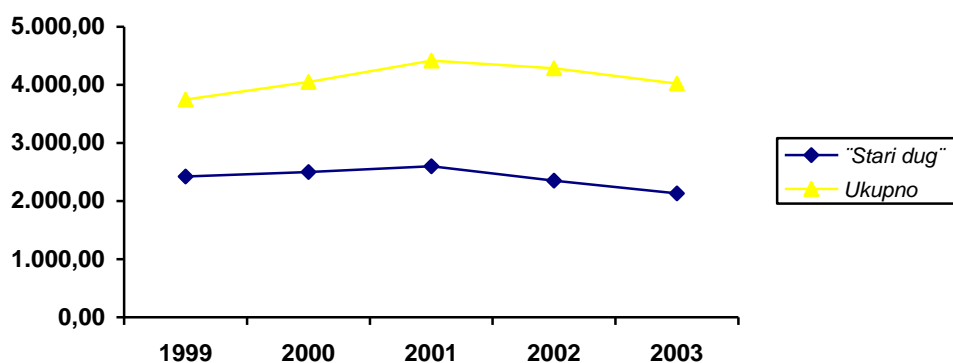
Nastanak "starog duga" rezultat je ispunjenja uslova Bosne i Hercegovine za pristup međunarodnim finansijskim institucijama (IMF-u, Svjetskoj banci i drugim) čime su preuzete naslijeđene međunarodne obaveze nastale do 02.04.1992.godine.

Tako prihvaćene obaveze, odnosno vanjski dug nakon pregovora sa ino-povjericima, rekonstruisane su otpisivanjem dijela duga, te utvrđivanjem novih uslova otplate za preostali dio i reprogramiranjem, a što je rezultiralo da je Bosna i Hercegovina, ispunjavajući navedene uslove, postala članicom Međunarodnog Monetarnog Fonda, Svjetske banke, Evropske banke za obnovu i razvoj, a odnedavno je i članica Fonda Vijeća Evrope za Socijalni Razvoj, te znatno ublaženim kreditnim obavezama Bosne i Hercegovine po osnovu naslijeđenog duga (Londonski klub, Pariški klub i dr.)

Imajući u vidu navedeno, a uzimajući u obzir činjenicu da je već jedan dio kredita po "starom dugu" otplaćen, te da nije aktiviran opcioni iznos obaveze prema Londonskom klubu kreditora, zaduženost Bosne i Hercegovine po osnovu starog duga (31.12.2003.god.) iznosi **KM 2.129.718.984**, odnosno 52,97 % ukupnog stanja zaduženosti.

Posmatrajući kretanje stanja zaduženosti po osnovu starog duga kroz predhodni period, a što je prezentirano u Tabeli 6 vidljivo je da stanje vanjske zaduženosti po osnovu "starog duga" ima tendenciju pada, kao i smanjenje učešća u ukupnom stanju zaduženosti Bosne i Hercegovine (Grafikon 1).

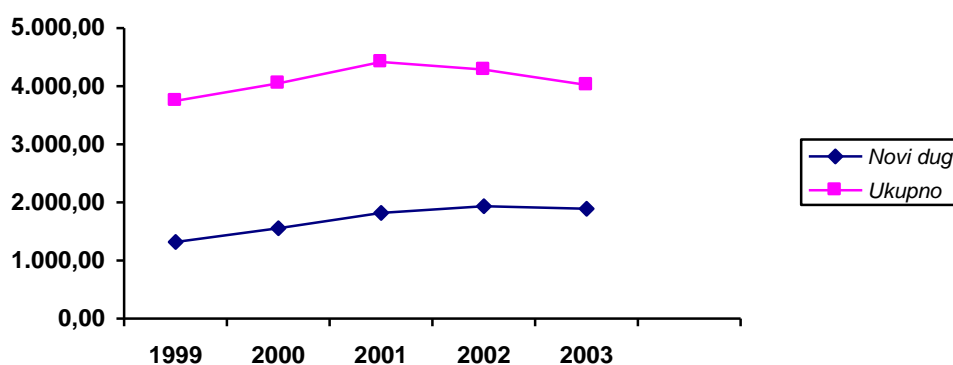
Grafikon 1

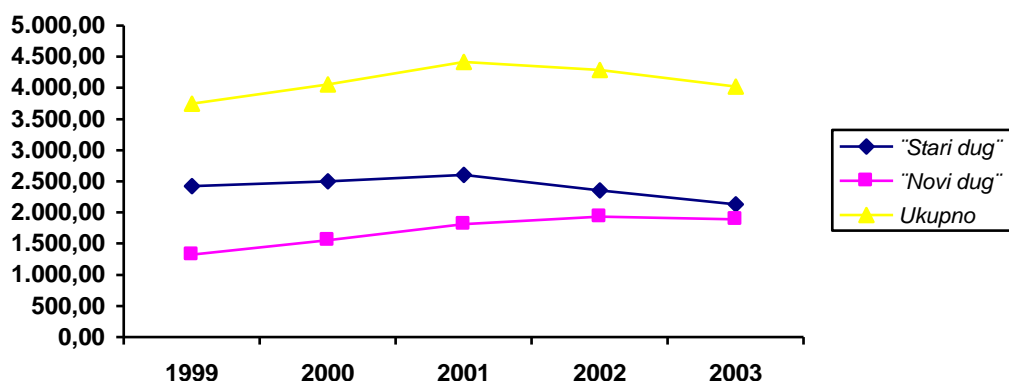
Nastanak "novog duga" rezultat je ugovorenih kreditnih zaduženja od strane Bosne i Hercegovine od 14.12.1995.godine, čime je ona postala direktni nosilac obaveze, kao i direktnih tj. neovisnih zaduženja entiteta, ali koja u skladu sa odredbama Zakona o vanjskom dugu predstavljaju suboordiniranu obavezu Entiteta u vezi sa drugim vanjskim dugom, odnosno dugom BiH.

Imajući u vidu prezentirane podatke u Tabeli 6 stanje duga Bosne i Hercegovine po osnovu "novog duga" sa 31.12.2003.godine iznosi **KM 1.890.741.314** odnosno 47,03 % ukupne zaduženosti. Grafički tok broj 2 ukazuje na povećano učešće "novog duga" u ukupnom stanju vanjske zaduženosti, tj. tendenciju rasta kroz period, kao i povećanje učešća u odnosu na "stari dug" (grafički tok broj 3).

Grafikon 2

Grafikon 3

Od 14.12.1995. godine do posmatranog perioda Bosna i Hercegovina je, kao direktni dužnik, ugovorila sa Svjetskom bankom 47 dugoročnih zajmova za financiranje obnove i rekonstrukcije, infrastrukture, stanovanja, razminiravanje, razvoja i potpore poljoprivrednog sektora, podrške privatizaciji, potpore zdravstvenom i obrazovnom sektoru itd. (Prilog C-1).

U istom periodu Bosna i Hercegovina je sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj potpisala 5 kreditnih ugovora. Pri ovome, treba imati u vidu da su prioriteti poslovanja Evropske banke za obnovu i razvoj pomoć i ubrzavanje procesa tranzicije i razvoj privatnog sektora u zemljama Srednje i Istočne Evrope.

Zaduženost po sektorima/namjeni korištenja kredita

Posmatrajući namjene ulaganja odnosno strukture nastanka duga Tabela 8 prezentira ulaganja kreditnih sredstava ("novi dug") po namjeni. Struktura duga po namjeni ulaganja je značajna jer ista može dati ocjenu efikasnosti ulaganja, između ostalog i u smislu stabiliziranja ukupnog ekonomskog stanja zemlje, odnosno poticaja razvoja.

Tabela 8: Zaduzenost po sektorima/namjeni korištenja kredita

(u milionima KM)

Kreditni za podršku:	1999	2000	2001	2002	2003
Infrastrukture ³	369,3	472,0	562,5	563,8	569,7
Privredne djelatnosti ⁴	137,6	186,4	194,4	300,8	342,2
Javne – budžetske potrošnje ⁵	813,2	894,8	1.059,4	1.070,7	978,8
Ukupno ("Novi dug")	1.320,1	1.553,2	1.816,3	1.935,3	1.890,7

Tako je najveći nivo zaduzenosti po osnovu "novog duga" u dosadašnjem periodu usmjeren ka javnom, odnosno budžetskom sektoru. Ovdje se navodi značaj potpore zdravstva, obrazovanja, finansiranju projekata javnih radova, demobilizacije i dr. Ulaganje u ovaj sektor od 2002. godine bilježi laganu tendenciju pada.

³ Infrastruktura: Projekti - Telekomunikacije, Vodosnabdijevanje, Putevi, Električna energija, Gas, Transport...

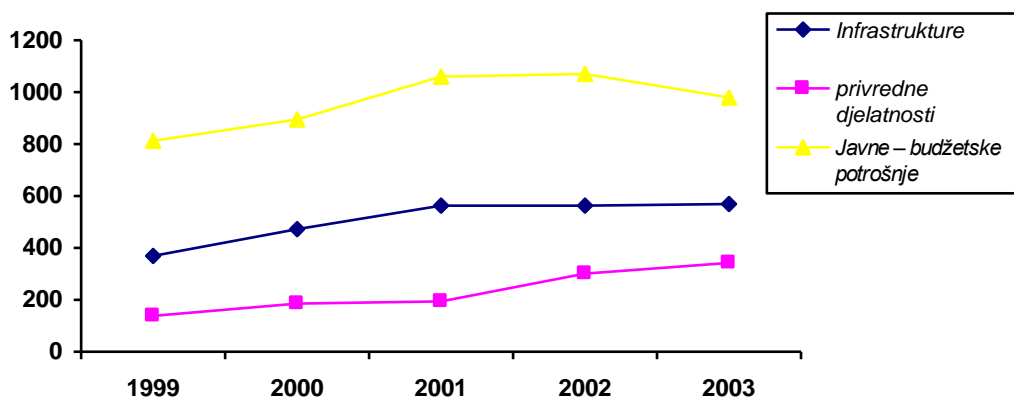
⁴ Privredne djelatnosti: Projekti - Lokalne inicijative, Poljoprivreda, Industrija, Izvozna podrška, Trovinske olakšice, Privatizacija, Prilagođavanje poslovnom ambijentu....

⁵ Javna/Budžetska potrošnja: Projekti – Javni radovi, Demobilizacija, razminiravanje Programi rekonstrukcije, Razvoj lokalne zajednice, Obrazovanje, Zdravstvo, Žrtve rata, PFSAC ...

Značajna ulaganja u infrastrukturu pomogli su da je glavna infrastruktura u zemlji bitno obnovljena, ali i dalje zahtijeva kontinuirano ulaganje obzirom na potrebu stvaranja ambijenta koji će potpomoći razvoj, a zemlju učiniti atraktivnijom za strane investitore.

Finansiranja projekata za podršku privrednih djelatnosti, iako imaju tendenciju rasta, ostaju bitan prioritet. Grafički tok 4 prikazuje trend ulaganja u skladu sa navedenim. Pregled kredita koji se vodi u bazi podataka (obrazac-C-1), a koji je u prilogu ove informacije, daje detaljan prikaz svih pojedinačnih kredita po kojima je BiH nosilac obaveze, a na čemu je i temeljena klasifikacija namjene "novih kredita".

Grafikon 4

Valutna kreditna struktura

Jedan od segmenata značajan za nivo održivosti duga je i valutna struktura obaveza vanjske zaduženosti i ista se prezentirana u Tabeli 7

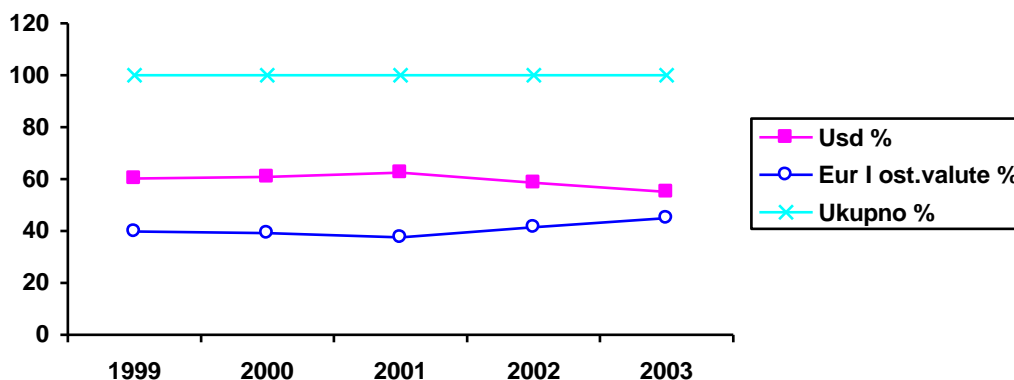
Tabela 7: Valutna kreditna struktura

(% učešće USD i EUR-a u stanju vanjske zaduženosti, a prema valuti dospijea obaveza)

Valuta	1999	2000	2001	2002	2003
Usd %	60,15	60,78	62,47	58,52	55,12
Eur %	17,53	16,17	15,21	29,93	33,45
Ostale val.%	22,32	23,05	22,32	11,55	11,43
Ukupno %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kao što je vidljivo, najveće učešće u istom je USD. Valutna struktura, prikazana grafičkim tokom broj 5, kroz period, ukazuje na odnos učešća USD u odnosu na EUR i ostale valute.

Grafikon 5

Efekat ovakve valutne strukture, omogućio je da obaveza obezbjeđenja domaće valute za servisiranje vanjskog duga, prema projiciranim vrijednostima, bude niža, zbog pada vrijednosti dolara u posljednjem periodu. Grafički tok broj 7 i 8 prezentira promjenu vrijednosti kursa dolara u odnosu na domaću valutu, komparirajući je istovremeno sa projiciranim vrijednostima u 2002. i 2003. godini.

Grafikon 6
2002.godina

Grafikon 7
2003.godina

Makro ekonomski pokazatelji – Indikatori vanjskog duga

Za utvrđivanje gornje visine zaduženosti zemlje često se koristi kriterij zaduženosti iz Ugovora postignutog u Maastrichtu 1991.godine. Ovim ugovorom određena je gornja granica ukupnog duga u odnosu na BDP u visini od 60%. Međutim, iako neke zemlje članice Evropske unije ne ispunjavaju ovaj kriterij evidentno je da ostvaruju ciljeve monetarne i ekonomske politike.

Prema stavovima Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke značenja nekih od indikatora duga ogledaju se u slijedećem:⁶

1. Odnos vanjskog duga i izvoza: Pokazatelj trenda duga koji je usko vezan za sposobnost otplate zemlje;
2. Odnos vanjskog duga i BDP-a: Pokazatelj odnosa duga i izvorne osnove (koji odražava mogućnost povećanja proizvodnje za izvoz ili uvoz nadomjestiti tako da se poveća sposobnost otplate);
3. Prosječna kamatna stopa vanjskog duga: Pokazatelj uslova zaduživanja. Ključni pokazatelj za ocjenjivanje održivosti duga povezan s pokazateljima dug/BDP, dug/izvoz i mogućnosti rasta;
4. Udjel vanjskog duga u stranoj valuti u ukupnom dugu: Pokazatelj uticaja kursa na dug

Tabela 8 : Makroekonomski pokazatelji - Indikatori vanjskog duga BiH

	1999.	2000.	2001.	2002.
<i>Stanje vanjske zaduženosti (u milionima KM)</i>	3.744,9	4.051,4	4.417,6	4.288,2
<i>Servisiranje vanjskog duga</i>	158,6	197,8	178	235
<i>Bruto domaći proizvod (u milionima KM)*</i>	8,604	9,611	10,480	11,651
<i>Stanje vanjske zaduženosti / BDP (%)***</i>	43,5	42,2	42,2	36,8
<i>Servisiranje vanjskog duga / izvoz (%)**</i>	7,5	6,4	5,7	8,1
<i>Strane direktne investicije (KM mil)****</i>	154,1	147,2	130,2	321,4

Izvor podataka:

- * Agencija za statistiku BiH (Bilten 3/2003)
- ** Centralna banka BiH (Bilten 6/2003)
- *** Izvedeni podaci
- **** FIPA

⁶ www.imf.org ; Guidelines for Public Debt Management

Zaključak

U predhodnom periodu Bosna i Hercegovina je uredno servisirala dospjele obaveze (Tabela 9-a) i očekuje se da će ta tendencija biti i nastavljena. Bitno je istaći da je najveći broj kredita zaključen po povoljnim uslovima (Tabela 4), te da su po osnovu zaduživanja u predhodnom periodu ispoštovane preporuke Memoranduma o ekonomskoj i finansijskoj politici programa BiH, a koji je bio podpomognut od strane IMF-a u sklopu Stand-by aranžmana.

Tabela 9 (a,b): Servisirani ino dug i očekivana plaćanja

Tabela 9-a (u milionima KM)

Plaćene	1999	2000	2001	2002	2003
Glavnice	64,2	63,6	48,8	131,1	166,5
Kamate i dr. troškovi	94,4	134,2	129,2	103,9	87,7
Ukupno plaćeno	158,6	197,8	178,0	235,0	254,2

Tabela 9-b (u milionima KM)

Projekcije dospjeća	2004	2005	2006	2007	2008
Glavnice	157,8	125,9	171,6	185,7	195,3
Kamata i dr. trošk.	96,9	103,7	101,7	96,6	118,2
Ukupna očekivanja	254,7	229,6	273,3	282,3	313,5

Tabela 9-b (u milionima KM)

Projekcije dospjeća	2009	2010	2011	2012	2013
Glavnice	206,1	207,5	221,2	223,7	226,9
Kamata i dr. trošk.	114,0	102,7	95,7	88,2	80,9
Ukupna očekivanja	320,1	310,2	316,9	311,9	307,8

Napomena: podaci u tabelama se odnose na preuzeto servisiranje obaveza od strane Bosne i Hercegovine.

Pokazatelji vanjske zaduženosti Bosne i Hercegovine kroz period (Tabela 8) ukazuju da se posmatrani indikatori vanjskog duga zadržavaju na održivim nivoima.

Tako, odnos vanjskog duga u BDP klasificira zemlju u kategoriju umjereno zaduženih zemalja, a odnos servisiranja vanjskog duga prema izvozu ukazuje na prilično stabilno stanje u kapacitetu otplate duga, a što se može objasniti povoljnim kreditnim uslovima, odnosno činjenicom da je većina kredita BiH, još uvijek u greis periodu. Navedeni odnos i dalje ostaje u granicama tj. ne prelazi prag održivosti duga koji se po HIPC okviru definira kao omjer od 15-20%. Međutim, iako i projekcije plaćanja vanjskog duga nominalno ne iskazuju zabrinjavajuća povećanja u narednim periodima (Tabela 9-b), održivost vanjskog duga, odrediti će uspješnost provedbe ekonomskih reformi i rasta. Ovim se želi napomenuti da se u cilju održivosti vanjskog duga zahtijeva dalja selekcija kreditnih zaduženja, na što prvenstveno upozorava nezadovoljavajući ekonomski rast i trgovinski deficit. Istovremeno, činjenica da će povoljniji krediti i donatorska pomoć Bosni i Hercegovini biti znatno umanjeni, a cijeneći značaj stranih direktnih investicija, koje su se pokazale kao najstabilniji i najvažniji tip priliva kapitala u tranzicijskim ekonomijama, upućuje na užurbane strukturalne reforme i stvaranje povoljne klime za privlačenje SDI.

Ipak, opštu ocjenu kreditne sposobnosti Bosne i Hercegovine očekuje se da tokom godine da Agencija Moody-s, koja radi na prikupljanju i ocjeni podataka i koja će između ostalog uzeti u razmatranje ne samo dug i servisiranje duga, već i ekonomsko okruženje, finansijsku fleksibilnost idr. Od dobijene ocjene uveliko će, između ostalog, zavisiti i pristup tržištima kapitala, kao i podrška povjerenja investitora.

Prilog: Sumarni pregled kredita po kreditorima – Tabela: C1